

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของการวิจัย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนหรือกำหนดนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างเหมาะสมและเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชากรที่อาศัยอยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดพฤติกรรมในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยกำหนดตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน และตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปรคือ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ อาชีพ รายได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน และจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางจิตวิทยา ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา ในที่นี้ผู้วิจัยได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์รวมทั้งสิ้น 600 ชุด สัมภาษณ์ชาวบ้านที่เลือกแบบสองชั้นตอนจากหมู่บ้านที่อาศัยในโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 6 หมู่บ้านใน 4 ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านปางไฮ และหมู่บ้านพงษ์ทอง ในตำบลเทพเสด็จ หมู่บ้านโป่งกุ่ม และหมู่บ้านโป่งสามัคคี ในตำบลป่าเมี่ยง หมู่บ้านป่าสักงาม ในตำบลดวงเหนือ และหมู่บ้านตลาดขี้เหล็ก ในตำบลแม่โป่ง

การเสนอผลงานวิจัยแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการพรรณนาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งแบ่งเป็นการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง โดยใช้

การวิเคราะห์การถอดแบบพหูและการวิเคราะห์การถอดแบบพหูขั้นตอน และส่วนสุดท้ายเป็นการพรรณนาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการสำรวจปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือน และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอายุเฉลี่ย 44 ปี หรืออยู่ในช่วงอายุ 40-49 ปี และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 41-50 ปี มีสัดส่วนสูงสุด

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และมีรายได้ต่อปีระหว่าง 50,001-75,000 บาท เป็นสัดส่วนสูงสุด นอกจากนั้นส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และมีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคมตั้งแต่ 1 กลุ่มขึ้นไป โดยมีกลุ่มต่างๆ ในชุมชน อาทิ กลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกวัง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

ส่วนปัจจัยทางจิตวิทยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 6.21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน ส่วนเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติดี หรือสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 62.57 คะแนน จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน

4.1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยเฉลี่ย 18.81 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน) หรืออยู่ในระดับต่ำ เมื่อจำแนกการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานระดับปานกลาง โดยจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกต้นไม้ และกิจกรรมจัดทำแนวกันไฟและดับไฟป่าในชุมชนมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผลนั้น กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำ โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าร่วมมากที่สุดคือ การติดตามตรวจสอบการทำงานของกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกวังและการประเมินผลงานของกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน

4.1.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง และการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง ดังปรากฏในตารางที่ 16 สรุปได้ดังนี้

4.1.3.1 ผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน กับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยา พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ส่วนตัวแปรอิสระที่มีผลทางลบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ

ตารางที่ 16 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอย

ตัวแปร	การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง	การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง	
	การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย	การวิเคราะห์การถดถอยพหุ	การวิเคราะห์การถดถอยพหุขั้นตอน
เพศ	/*	/*	2*
อายุ	x*	x*	5*
สถานภาพในครัวเรือน	/*	/	
ระดับการศึกษา	/*	/	
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น ^๑	x		
อาชีพ	x	x	
รายได้	/*	/	
ลักษณะการถือครองที่ดิน	/	/	
จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	/*	/*	4*
ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน	/*	/*	3*
เจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน	/*	/*	1*
R^2	-	0.277	0.271

หมายเหตุ: / หมายถึง มีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
 X หมายถึง มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
 * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ๑ หมายถึง ไม่รวมตัวแปรนี้ในการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง
 1 หมายถึง อธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ดีที่สุด
 2, 3, 4, 5 หมายถึง อธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้เป็นอันดับที่ 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

4.1.3.2 ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

ผลการวิเคราะห์การแปรผันหลายทางแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัดตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นออกจากการวิเคราะห์เพื่อมิให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นกับตัวแปรอายุ จึงเหลือตัวแปรเพียง 10 ตัวที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนกับตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน พบว่า สามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ร้อยละ 27.7 และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศ รายได้ จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ

2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนยืนยันว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ร้อยละ 27.1 โดยเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน สามารถอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ดีที่สุด คือร้อยละ 15.2 รองลงมา คือ เพศ ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และอายุ ซึ่งสามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้ร้อยละ 4.5 ร้อยละ 3.2 ร้อยละ 3.0 และร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลือ ไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมป่าชุมชน และยังคงขาดความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับป่าชุมชนเพราะมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานของภาครัฐน้อย ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคประชาชนอย่างจริงจัง รวมถึงงบประมาณจากทางภาครัฐที่บางครั้งน้อยเกินไป ทำให้การทำงานในโครงการต่างๆ ชะงักหรือไม่เต็มที่ อีกทั้งการแบ่งเขตพื้นที่ที่ไม่ชัดเจนทำให้การมีส่วนร่วมระหว่างหมู่บ้านเกิดความขัดแย้ง ดังนั้นควรมีการแบ่งพื้นที่ที่รับผิดชอบให้ชัดเจนมากขึ้นซึ่งอาจเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้นด้วยได้

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อค้นพบที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน มีดังนี้

1) จากผลการศึกษา พบว่าเจตคติเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน และความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากขึ้น ควรสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญในการจัดการป่าชุมชน เพื่อก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการจัดการป่าชุมชน อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยสนับสนุนการให้ความรู้ด้านวิชาการ เรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนที่ถูกต้อง หรือการป้องกันไฟป่า นอกเหนือไปจากการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ

2) ผลการศึกษายังพบว่า เพศเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากกว่าเพศหญิง ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนให้เพศหญิงเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการให้ผู้หญิงแสดงบทบาทในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนให้มากขึ้น อาจทำได้โดยการเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยเท่าเทียม และให้การยอมรับจากทุกฝ่ายอย่างเป็นทางการ เช่น การให้ผู้หญิงมีตำแหน่งสำคัญในกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชน เป็นต้น

3) ผลการศึกษพบว่า จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน แสดงว่าผู้ที่มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มมากจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากกว่าผู้ที่มีจำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนน้อยหรือผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลเหล่านั้นมีหน้าที่ และบทบาทในชุมชนให้มากขึ้น ด้วยการชักจูงและกระตุ้นให้บุคคลนั้นเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีหน้าที่ในกลุ่มต่างๆ มากขึ้น โดยคำนึงถึงพื้นฐานความต้องการทั้งของประชาชนและชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อเพิ่มความรับผิดชอบ และ โอกาสที่จะดำเนินกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมให้มากขึ้น

4) ผลการศึกษพบว่า อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ผู้ในกลุ่มอายุน้อยเข้ามามีบทบาทอย่างจริงจังมากขึ้น ในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ หรือขั้นตอนการประเมินผล โดยการส่งเสริมเยาวชนในหมู่บ้านศึกษาเรียนรู้งานของป่าชุมชน มีการ

มอบหมายความรับผิดชอบ หรือให้เรียนรู้งานของกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกว้อย่างจริงจัง เพื่อฝึกและสร้างคนรุ่นใหม่ทดแทนกลุ่มเดิม สำหรับกลุ่มอายุวัยกลางคนขึ้นไปนั้น ควรเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยเน้นการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ มีการทัศนศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากพื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จในลักษณะเดียวกัน เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน ส่วนกลุ่มสูงอายุนั้นควรสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยนำประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมมาแนะนำแก่คนรุ่นใหม่เพื่อให้การจัดการป่าชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเมื่อจำแนกเป็นขั้นตอนแล้วพบว่า ขั้นตอนการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ การที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานสูงกว่าขั้นตอนอื่นๆ อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่มีในขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมองเห็นว่าเป็นกิจกรรมหลักที่ตนเองต้องรับผิดชอบ และที่สำคัญเป็นกิจกรรมที่มีในทุกหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่าง ส่วนหนึ่งเพราะชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูทรัพยากร ดังนั้น จึงควรให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมป่าชุมชนขยายขอบเขตของกิจกรรมให้กว้างขวางและครอบคลุมในขั้นตอนอื่นๆ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนด้วย โดยการกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และให้ชุมชนเห็นว่าการจัดการป่าชุมชนเป็นเป้าหมายร่วมกันของประชาชนในชุมชนมิใช่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งผลักดันให้เกิดการระดมความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากที่สุด ส่วนภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้ อบรม และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนที่ถูกต้อง และควรเน้นเรื่องการจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงประชาสัมพันธ์การทำความเข้าใจกับคนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการจัดการแบบมีส่วนร่วม จะเป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้การจัดการป่าชุมชนมีประสิทธิภาพ

4.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่อยู่ใน โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนแม่กว้อย ดังนั้น ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อาจศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางอื่น ได้ดังนี้

1) ผู้สนใจอาจใช้การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงปริมาณได้ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกว้อย ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการป่าชุมชน เพื่อทราบวิสัยทัศน์และบทบาทของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการวางแผนโยบายด้านการจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ผู้สนใจอาจศึกษาเรื่องเดียวกันนี้โดยนำเทคนิคด้านการมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) เช่น การนำเทคนิค A-I-C ที่ย่อมาจาก appreciation หมายถึงการรับรู้สถานการณ์ของชุมชนตามความเป็นจริง, influence หมายถึงการกำหนดวิธีการที่เหมาะสมสำหรับชุมชน

และ control หมายถึงการควบคุมวิธีการดำเนินงานให้ดำเนิน ไปสู่เป้าหมาย (อรพินท์ สพโชคชัย, 2538) เทคนิค A-I-C เป็นกระบวนการนำเอาคนเป็นศูนย์กลาง แล้วระดมความคิดในการวางแผนพัฒนา และการกำหนดแผนปฏิบัติ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผน คัดเลือก และร่วมดำเนิน โครงการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

3) ผู้สนใจอาจนำแนวทางการศึกษาเดียวกันนี้ไปใช้กับพื้นที่อื่นใน โครงการพัฒนาพื้นที่ป่า ชุมแม่กวัง และ/หรือ โครงการพัฒนาอื่นๆ ที่สนใจ แล้วเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนระหว่างหมู่บ้านในพื้นที่โครงการและนอกพื้นที่โครงการพัฒนา ซึ่งข้อค้นพบที่ได้ อาจนำไปสู่การกำหนดแนวทางและนโยบายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น